

Öka blomrikedomen med hjälp av ängsväxter

Vi behöver vilda pollinatörer som fjärilar, humlor och vildbin för att vi ska kunna odla mat och för att kunna bevara annan biologisk mångfald. Idag är de hotade i landskapet och behöver därför vår hjälp. De vilda pollinatörerna använder nektar och pollen från blommande växter som föda, både till larver och som vuxna insekter. Mångfalden av växter är viktig, för ju fler olika växter det finns desto fler olika insekter kan nyttja dem.

Alla kan göra något för att öka mängden blommor i landskapet och på så vis förbättra förutsättningarna för vilda pollinatörer. Här nedan följer tips på hur du kan gynna ängsväxter och vad som är bra att tänka på.

Ängsväxter är samlingsnamnet för blommande vilda växter som var vanliga i det traditionella jordbrukslandskapet i Sverige. Ängen slogs varje år och höet togs tillvara för att få djurfoder till vintern. En typisk ängsväxt är lågväxande och flerårig. Den klarar näringsfattiga förhållanden och slätter bra, men blir lätt utkonkurrerad av högre växter. Välkända ängsväxter är blåklocka, viol och mandelblom.

Idag finns knappt några ängar kvar i Sverige eftersom jordbruket har förändrats av konstgödsel och högre produktionskrav på markerna. När ängsväxterna blir färre minskar samtidigt de vilda pollinatörer som är knutna till ängsväxterna. Genom att gynna och plantera ängsväxter även i trädgårdar och offentliga miljöer gör du därför en stor insats för de vilda pollinatörer som behöver dessa växter. De mest sällsynta och hotade vilda pollinatörerna i Sverige är helt beroende av ängsväxter.

*Blomsteräng med grönvit nattviol, Östra
Vätterbranternas Biosfärområde.
Fotograf: Ola Jennersten, IBL*

ÄNGSVÄXTER

DECEMBER 2022

Blommande blåklockor, gulmåra och fibblor på torr äng.
Fotograf: Mats Wilhelm

När gräsmattan inte klipps kan tusenskönor blomma och rödmurarbin hitta mat.
Fotograf: Weronika Axelsson Linkowski

Ängen är en av de mest artrika miljöer vi har i Sverige. På en ruta som är en gång en meter kan det finnas 60 olika växtarter.

Det finns arter av vildbin som bara använder pollen från en enda växtfamilj, som blåklockor eller vädväxter.

Insekter och blomm växter har utvecklats tillsammans under lång tid och är ömsesidigt beroende av varandra. På grund av detta är det omöjligt att ersätta vilda ängsväxter med odlade trädgårdsväxter.

Bra att tänka på:

- Det är lättare att **få ängsväxter att trivas på sandiga och näringsfattiga jordar** än på näringsrika marker. Där marken är näringsrik behöver man ofta ta bort det översta jordlagret och sedan så eller plantera in ängsväxter.
- **Att skapa en vackert blommande äng kan ta lite tid.** Många ängsväxter blommar till exempel inte det första året efter sådd utan först efter två eller flera år. Vill man skynda på processen kan man köpa färdiga plantor av ängsväxter.
- Använd **fröer som är producerade i Sverige**. Importerade fröblandningar med så kallade ängsblommor innehåller ofta arter som inte växer i Sverige och som vilda pollinatörer inte kan använda. Även när du köper färdiga plantor av ängsväxter vinner du på att använda svenskodlade växter från svenska frön. Det är större sannolikhet att de blommar under den tid då pollinatörerna behöver dem och att de klarar svenskt klimat. Du riskerar heller inte att få sjukdomar eller invasiva arter med i växtmaterialet.
- Det är fördelaktigt att **så och plantera ängsväxter på sensommaren eller tidig höst** eftersom vegetationen etablerar sig bäst då. (Växterna hinner rota sig och risken för uttorkning är mindre eftersom det ofta regnar mer.)
- Välj gärna **ängsväxter som redan finns i det omgivande landskapet**. På så sätt ser du till att växterna blir till nytta för de vilda pollinatörer som finns i närheten.
- Skötseln av en äng är viktig. **Slå ängen varje år** i slutet av juli eller början av augusti när växterna har blommat och satt frö. Ta bort det avslagna växtmaterialet från ängen så att det inte ligger kvar och kväver växterna. Gödsla aldrig en äng.

Lieslätter mitt i Linköping.
Fotograf: Jeppe Gustafsson, IBL

Exempel på växter som passar när du vill skapa en äng:

Växterna har valts ut för att de är rika på pollen och nektar och inte har någon känd risk för att bli invasiva.

Ängsväxter för soliga och torra lägen

Växtnamn	Latinskt namn	Blomningstid	Norra Sverige
Alsikeklöver	<i>Trifolium hybridum</i>	juni–aug	ja
Axveronika	<i>Veronica spicata</i>	juli–aug	
Backglim	<i>Silene nutans</i>	juni–juli	
Backlök	<i>Allium oleraceum</i>	juli–aug	ja
Backnejlika	<i>Dianthus deltoides</i>	juni–aug	ja
Backsippa	<i>Pulsatilla vulgaris</i>	juni–sept	
Backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	juni–aug	
Blodnäva	<i>Geranium sanguineum</i>	juni–juli	
Blåeld	<i>Echium vulgare</i>	juli–sept	
Blåmunkar	<i>Jasione montana</i>	juni–aug	
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	april–maj	ja
Blåsuga	<i>Ajuga pyramidalis</i>	maj–juni	
Bockrot	<i>Pimpinella saxifraga</i>	juni–aug	ja
Brudbröd	<i>Filipendula vulgaris</i>	maj–juli	
Cikoria	<i>Cichorium intybus</i>	juli–sept	
Femfingerört	<i>Potentilla argentea</i>	juni–sept	ja
Flockfibbla	<i>Hieracium umbellatum</i>	juli–okt	ja
Fältmalört	<i>Artemisia campestris</i>	juli–sept	
Fältvädd	<i>Scabiosa columbaria</i>	juli–sept	
Färgkulla	<i>Anthemis tinctoria</i>	juni–sept	ja
Getväppling	<i>Anthyllis vulneraria</i>	juni–aug	ja
Gråfibbla	<i>Pilosella officinarum</i>	maj–juni	ja
Gul sötväppling	<i>Melilotus officinalis</i>	juli–sept	
Gullris, ej kanadensiskt	<i>Solidago virgaurea</i>	juni–sept	ja
Gullviva	<i>Primula veris</i>	april–maj	ja
Gulmåra	<i>Galium verum</i>	juli–aug	ja
Gulreseda/färgreseda	<i>Reseda spp.</i>	juli–aug	
Gulsporre	<i>Linaria vulgaris</i>	juli–sept	ja
Gulvial	<i>Lathyrus pratensis</i>	juni–juli	ja
Gökärt	<i>Lathyrus linifolius</i>	maj–juni	ja
Harklöver	<i>Trifolium arvense</i>	juni–aug	
Humleusern	<i>Medicago lupulina</i>	maj–sept	
Höskallra	<i>Rhinanthus serotinus</i>	juli–sept	ja
Klockljung	<i>Erica tetralix</i>	juli–aug	ja
Kungsmynta	<i>Origanum vulgare</i>	juli–sept	
Kvastfibbla	<i>Hieracium cymosum</i>	juli–aug	ja
Käringtand	<i>Lotus corniculatus</i>	juni–aug	ja
Kärleksört	<i>Hylotelephium telephium</i>	juli–sept	ja
Liten blåklocka	<i>Campanula rotundifolia</i>	juli–sept	ja
Ljung	<i>Calluna vulgaris</i>	juli–sept	ja
Ljust kungsljus	<i>Verbascum thapsus</i>	juli–sept	ja
Luktreseda	<i>Reseda odorata</i>	juli–sept	
Luktviol	<i>Viola odorata</i>	mars–maj	ja

Växtnamn	Latinskt namn	Blomningstid	Norra Sverige
Mandelblomma	<i>Saxifraga granulata</i>	maj-juni	ja
Mattfibbla	<i>Pilosella officinarum</i>	maj-juli	
Monke/blåmunkar	<i>Jasione montana</i>	maj-juni	
Mörkt kungsljus	<i>Verbascum nigrum</i>	juli-aug	ja
Nysört	<i>Achillea ptarmica</i>	juli-aug	ja
Oxtunga	<i>Anchusa officinalis</i>	juni-aug	ja
Prästkrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	juni-aug	ja
Rotfibbla	<i>Hypochoeris radicata</i>	juni-aug	
Rödfibbla	<i>Pilosella aurantiaca</i>	juni-juli	ja
Rödklint	<i>Centaurea jacea</i>	juli-sept	ja
Rödklöver	<i>Trifolium pratense</i>	maj-sept	ja
Rödkämpar	<i>Plantago media</i>	maj-aug	ja
Rölleka	<i>Achillea millefolium</i>	juni-okt	ja
Sandvita	<i>Berteroa incana</i>	juni-aug	
Skogsvicker	<i>Vicia sylvatica</i>	juli-aug	ja
Smultron	<i>Fragaria vesca</i>	maj-juli	ja
Småfingerört	<i>Potentilla tabernaemontani</i>	maj-juni	ja
Smällglim	<i>Silene vulgaris</i>	juni-aug	ja
Sommarfibbla	<i>Leontodon hispidus</i>	juni-aug	
Sommargyllen	<i>Barbarea vulgaris</i>	maj-juni	ja
Sparvicker	<i>Vicia terosperma</i>	juni-aug	
Stor blåklocka	<i>Campanula persicifolia</i>	juni-juli	ja
Styvmorsviol	<i>Viola tricolor</i>	april-okt	ja
Svartkämpar	<i>Plantago lanceolata</i>	juni-aug	ja
Svinrot	<i>Scorzonera humilis</i>	maj-juni	
Sötvedel	<i>Astragalus glycyphyllos</i>	juni-juli	
Teveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>	maj-juni	ja
Tjärblomster	<i>Viscaria vulgaris</i>	maj-juli	ja
Trift	<i>Armeria maritima</i>	maj-sept	
Vedlar	<i>Astragalus olika sorter</i>	juni-aug	
Vicker, (flera arter)	<i>Vicia olika sorter</i>	maj-aug	ja
Vit sötväppling	<i>Melilotus albus</i>	juli-sept	ja
Vitblära	<i>Silene latifolia</i>	juni-sept	ja
Vitklöver	<i>Trifolium repens</i>	juni-sept	ja
Vitplister	<i>Lamiun album</i>	maj-sept	ja
Vitsippa	<i>Anemone nemorosa</i>	april-maj	ja
Vårfingerört	<i>Potentilla crantzii</i>	maj-juli	ja
Väddklint	<i>Centaurea scabiosa</i>	juli-sept	ja
Åkervädd	<i>Knautia arvensis</i>	juni-aug	ja
Äkta johannesört	<i>Hypericum perforatum</i>	juli-sept	ja
Ängsskallra	<i>Rhinanthus minor</i>	maj-juli	ja
Ängssyra	<i>Rumex acetosa</i>	maj-juli	ja

Ängsväxter för fuktiga lägen

Växtnamn	Latinskt namn	Blomningstid	Norra Sverige
Blodrot	<i>Potentilla erecta</i>	juni-aug	ja
Brudborste	<i>Cirsium heterophyllum</i>	juni-aug	ja
Brunört	<i>Prunella vulgaris</i>	juli-sept	ja
Buskstjärnblomma	<i>Stellaria holostea</i>	maj-juni	ja
Duvvicker	<i>Vicia hirsuta</i>	maj-aug	ja
Fackelblomster	<i>Lythrum salicaria</i>	juli-aug	ja
Flenört	<i>Scrophularia nodosa</i>	juni-aug	ja
Flädervänderot	<i>Valeriana sambucifolia</i>	maj-juli	ja
Fyrkantig johannesört	<i>Hypericum maculatum</i>	juli-sept	ja
Gökbloster	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	juni-juli	ja
Hampflockel	<i>Eupatorium cannabinum</i>	juni-sept	
Humleblomster	<i>Geum rivale</i>	maj-juli	ja
Häckvicker	<i>Vicia sepium</i>	juni-aug	ja
Hässleklocka	<i>Campanula latifolia</i>	juli-aug	ja
Höstfibbla	<i>Scorzoneroidea autumnalis</i>	juli-okt	ja
Kabbleka	<i>Caltha palustris</i>	april-juni	ja
Kråkvicker	<i>Vicia cracca</i>	juni-aug	ja
Kungsängsilja	<i>Fritillaria meleagris</i>	maj-juni	ja
Läkevänderot	<i>Valeriana officinalis</i>	juli-aug	
Midsommarblomster	<i>Geranium sylvaticum</i>	juni-juli	ja
Mjölkört/rallarros	<i>Chamerion angustifolium</i>	juli-aug	ja
Nässelklocka	<i>Campanula trachelium</i>	juli-aug	
Rödblåra	<i>Silene dioica</i>	maj-juli	ja
Skogsförgätmigej	<i>Myosotis sylvatica</i>	maj-juni	ja
Skogsklocka	<i>Campanula cervicaria</i>	juli-aug	ja
Smörblomma	<i>Ranunculus acris</i>	maj-sept	ja
Smörboll	<i>Trollius europaeus</i>	maj-juli	ja
Strandlysing	<i>Lysimachia vulgaris</i>	juni-aug	ja
Strätta	<i>Angelica sylvestris</i>	juli-aug	ja
Svalört	<i>Ficaria verna</i>	april-maj	ja
Vårlök	<i>Gagea lutea</i>	april-maj	
Äkta förgätmigej	<i>Myosotis scorpioides</i>	juni-aug	ja
Älgört	<i>Filipendula ulmaria</i>	juni-aug	ja
Ängsskära	<i>Serratula tinctoria</i>	juli-sept	
Ängsvädd	<i>Succisa pratensis</i>	aug-sept	ja
Ärenpris	<i>Veronica officinalis</i>	juni-aug	ja

Blomningstiderna är ungefärliga och varierar beroende på var i landet du befinner dig.

Har du lyckan att ha en bit mark där det redan finns ängsväxter? Ta hand om den genom att slå av gräset och ta bort höet varje år. Ofta finns det fröer i jorden som börjar gro när regelbunden slåtter införs, vilket gör att det går fortare att få en blommande äng.

En blommande gräsmatta är bättre än en vanlig kortklippt gräsmatta om det inte finns förutsättningar för att skapa en äng. Klipp den blommande delen av gräsmattan sent på sommaren så att växterna på platsen både hinner blomma och sätta frö.

Invasiva växtarter är ett hot mot ängsväxter

Invasiva arter som blomsterlupin, kanadensiskt gullris och vresros konkurrerar effektivt ut lågvuxna ängsväxter i naturen. När en invasiv art tar över minskar tillgången på föda för vilda pollinatörer.

En bra minnesregel för att inte av misstag sprida invasiva arter är att **alla ängsväxter kan användas i trädgårdar och parker**, men att trädgårdsväxter varken ska planteras eller slängas i naturen.

Läs mer om vilka växter som är invasiva och rekommenderad bekämpning på www.naturvardsverket.se/amnesomraden/invasiva-frammande-arter/

Länkar

- Ett bra alternativ till att köpa ängsfröer är att själv samla frö från vilda växter i omgivningen. Bra tips finns bland annat i Frøboka (Ellen J. Svalheim, Fagbokforlaget 2021).
- Svenska Botaniska Föreningen har tagit fram en policy för spridning av växtmaterial i naturliga miljöer. Du hittar den via föreningens hemsida under fliken Floravård & forskning.

Öka blomrikedomen med hjälp av ängsväxter ingår i Naturvårdsverkets faktabladserie *Öka blomrikedomen i landskapet för att gynna vilda pollinatörer*. Mer information och fler faktablad hittar du på www.naturvardsverket.se/pollinering